

Alev Sınar ılgın
TÜRK ROMAN VE
HİKÂYESİNDE
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

TBMM
Kütüphanesi

dergâh yayınları

İçindekiler

Önsöz, 7

Giriş, 17

A. II. Dünya Savaşı'nın dünyadaki seyri, 19

B. II. Dünya Savaşı'nda Türkiye, 26

I. BÖLÜM: SAVAŞIN TÜRK TOPLUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, 29

1. Savaşın insan hayatını etkileyen ekonomik boyutu, 31

A) Savaş ve fakirlik, 31

B) Savaş ve vurguncular, 55

2. Kitlelerin savaşa bakışı, 68

A) Halkın savaşı değerlendirmesi, 68

B) Aydınların savaşı değerlendirmesi, 85

C) Gençliğin savaşı değerlendirmesi, 103

3. Savaş-mekân münasebeti, 116

A) Savaşın şehirlerdeki umumi hayata tesiri, 116

B) Hapishane ortamında savaşın değerlendirilmesi, 122

C) Savaş ve kışla, 134

4. Savaşın hemen sonrasında yapılan değerlendirmeler, 138

2. BÖLÜM: KONUSU TÜRKİYE DIŞINDA GEÇEN ESERLER, 145

Sonuç, 224

Bibliyografya, 239

A) İncelenen eserler, 239

B) İncelenen gazeteler, 242

C) Yararlanılan eserler, 242

Dizin, 247

BİBLİYOGRAFYA

ca-665

A. İNCELENEN ESERLER

- ABASIYANIK Sait Faik, *Alemdağda Var Bir Yılan*, (1.b. 1954), Bilgi Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1976
- ABASIYANIK Sait Faik, *Havada Bulut*, (1.b. 1951), Bilgi Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul, 1974
- ABASIYANIK Sait Faik, *Havuz Başı*, (1.b. 1952), Bilgi Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul, 1975
- ABASIYANIK Sait Faik, *Tüneldeki Çocuk*, (1.b. 1955)- *Mahkeme Kapısı* (1.b. 1956), Bütün Eserleri 8, Bilgi Yayınevi, 11. Baskı, İstanbul, 1998
- ADIVAR Halide Edib, *Sonsuz Panayır*, (1.b. 1946), Atlas Kitabevi, 6. Baskı, İstanbul, 1987
- Ahmet Haşim Bütün Eserleri IV, Frankfurt Seyahatnamesi-Mektuplar-Mülâkatlar*, Haz. İnci Engintün-Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1991
- AKBAL Oktay, *Aşkız İnsanlar*, (1.b. 1949), Can Yayınları, İstanbul, 1990
- AKBAL Oktay, *Düş Ekmeği*, (1.b. 1983), Can Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1988
- AKBAL Oktay, *Garipler Sokağı*, (1.b. 1950), Can Yayınları, 9. Baskı, İstanbul, 1998
- AKBAL Oktay, *Önce Ekmekler Bozuldu*, (1.b. 1946), Can Yayınları, İstanbul, 1999
- ARABUL Muzaffer, *Çakrazlar*, Tuncay Yayınları, İstanbul, 1967
- AYGEN Reşat Enis, *Ağlana Duvarı*, Vakıf Basımevi, İstanbul, 1949
- BAYSAL Faik, *Drina'da Son Gün*, Sinan Yayınları, İstanbul, 1972
- BAYSAL Faik, *Elleri Sesinin Rengindeydi*, Can Yayınları, İstanbul, 1998
- BAYSAL Faik, *Rezil Dünya*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1957
- BİLBAŞAR Kemal, *Pembe Kurt*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1953

BİBLİYOGRAFYA

- BİBERYAN Zaven, *Baban Aşkale'ye Gittim*, Aras Yayınları, İstanbul, 1998
- DAĞCI Cengiz, *Dönüş*, (1.b. 1968), Ötüken Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1997
- DAĞCI Cengiz, *Korkunç Yıllar*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1956
- DAĞCI Cengiz, *O Topraklar Bizimdi*, (1.b. 1972), Ötüken Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1991
- DAĞCI Cengiz, *Ölüm ve Korku Günleri*, (1.b. 1970), Ötüken Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1991
- DAĞCI Cengiz, *Regina*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2000
- DAĞCI Cengiz, *Yoldaşlar*, (1.b. 1992), Ötüken Yayınları, İstanbul, 1992
- DAĞCI Cengiz, *Yurdunu Kaybeden Adam*, (1.b. 1957), Ötüken Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1989
- ILGAZ Afet, *Çeribaşı Abdullahla İdamlık İsmail*, Doyuran Matbaası, İstanbul, 1974
- ILGAZ Rifat, *Karartma Geceleri*, (1.b. 1974), Çınar Yayınları, İstanbul, 1996
- ILGAZ Rifat, *Sarı Yazma*, (1.b. 1976), Çınar Yayınları, İstanbul, 1996
- İLHAN Attilâ, *Bıçağın Ucu*, (1.b. 1973), Bilgi Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1981
- İLHAN Attilâ, *Sırtlan Payı*, (1.b. 1974), Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 1992
- İLHAN Attilâ, *Sokaktaki Adam*, (1.b. 1953), Bilgi Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul, 1994
- İLHAN Attilâ, *Yaraya Tuz Basmak*, (1.b. 1978), Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 1995
- İLHAN Attilâ, *Zenciler Birbirine Benzemez*, (1.b. 1957), Özgür Yayın Dağıtım, 4. Baskı, İstanbul, 1987
- KARAKOYUNLU Yılmaz, *Salkım Hanımın Taneleri*, (1.b. 1990) Öteki Yayınevi, 8. Baskı, İstanbul, 1999
- KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri, *Panorama*, (1b. 1953/1954), İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1987
- KARASU Bilge, *Troya'da Ölüm Vardı* (1.b. 1963), Can Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1985
- KARASU Bilge, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*, (1.b. 1970), Metis Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 1995
- KARAY Refik Halit, *Bugünün Saraylısı*, Şehir Matbaası, Çağlayan Yayınları Serisi Sayı 30, İstanbul, 1954
- KARAY Refik Halit, *Dört Yapraklı Yonca*, (1.b. 1957), İnkılâp ve Aka Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul, 1975
- KAYACAN Feyyaz, *Bütün Öyküleri*, (1.b. 1962), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993

TÜRK ROMAN VE HİKÂYESİNDE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

- KEMAL Tahir, *Bozkırdaki Çekirdek*, (1.b. 1967), Tekin Yayınevi, 3.Baskı, İstanbul, 1991
- KEMAL Tahir, *Karılar Koşuşu*, (1.b. 1974), Tekin Yayınevi, 4. Baskı, İstanbul, 1990
- KEMAL Tahir, *Kelleci Mehmet*, (1.b. 1962), Adam Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1998
- KEMAL Tahir, *Namusçular*, (1.b. 1973), Tekin Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 1994
- KOCAGÖZ Samim, *Bütün Öyküler*, Cem Yayınları, İstanbul, 1993
- KOCAGÖZ Samim, *İzmir'in İçinde*, (1b. 1973), Cem Yayınları, İstanbul, 1989
- KOCAGÖZ Samim, *Onbinlerin Dönüşü*, Baha Matbaası, İstanbul, 1957
- KORAY Kenan Hulusi, *Kenan Hulusi Koray'dan Hikâyeler*, Haz. İnci Fingintin, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1983
- KURDAKUL Şükran, *Beyaz Yakalılar*, Ataç Kitabevi Yayınları, Yelken Matbaası, İstanbul, 1972
- KURDAKUL Şükran, *Kurtuluştan Sonra*, Ataç Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1973
- KUTLU Ayla, *Emir Bey'in Kızları*, (1.b. 1998), Bilgi Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1999
- KÜR Pınar, *Akışı Olmayan Sular*, Can Yayınları, İstanbul, 1983
- ORHAN Kemal, *Dünyada Harp Vardı*, Ataç Kitabevi, İstanbul, 1963
- ORHAN Kemal, *Eskici Dükkanı*, (1.b. *Eskici ve Oğulları*, 1962), Tekin Yayınevi, 7. Baskı, İstanbul, 1993
- ORHAN Kemal, *72'nci Koşuş*, (1.b. 1954), Can Yayınları, 14. Baskı, İstanbul, 1993
- ÖZCAN Celâl, *Gökova'nın Yalazları*, Okar Yayınları, İstanbul, 1977
- ÖZTURANLI O. Zeki, *Başakçılar*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1970
- SABAHATTİN ALİ, *İçimizdeki Şeytan*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1940
- SABAHATTİN ALİ, *Sırça Köşk*, (1.b. 1947), *Bütün Öyküleri II*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997
- SABUNCU (SOYSAL) Sevgi, *Tante Rosa*, (1.b. 1968), Bilgi Yayınevi, 5. Baskı, İstanbul, 1996
- SAFA Peyami, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul, 1949
- SEYDA Mehmet, *Yanartaş*, Ararat Yayınevi, İstanbul, 1970
- SOLOK Cevdet Kudret, *Havada Bulut Yok*, Düşün Yayınları, Baha Matbaası, İstanbul, 1958

BİBLİYOGRAFYA

- ŞAHAP Sıtkı, *Kimin İçin*, İnkılâp ve Aka Kitabevi, İstanbul, 1967
TANPINAR Ahmet Hamdi, *Huzur*, Tercüman 1001 Temel Eser, y.t.y.
TİRALİ Naim, *Yirmibeş Kuruşa Amerika*, (1.b. 1948), Yelken Matbaası, 2. Baskı, İstanbul, 1983
YURDAKUL Ahmet, *Körfez Üstü Yıldız Gezer*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1985
YURDAKUL Ahmet, *Yorgun Çanlar*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1989
YİĞİTER Ümran Nazif, *Yaşamak İçin*, Boşboğaz Basımevi, İstanbul, 1948

B. İNCELENEN GAZETELER

- Cumhuriyet* Gazetesi (1939 ile 1945 yılları arası)
Tan Gazetesi (1939 ile 1945 yılları arası)

C. YARARLANILAN ESERLER

- ADIVAR Halide Edib, *Dağa Çıkan Kurt*, Remzi Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul, 1989
ADIVAR Halide Edib, *Türk'ün Ateşle İmtihanı*, Atlas Kitabevi, 11. Baskı, İstanbul, 1994
ARMAOĞLU Fahir, *20. y.y. Siyasî Tarihi (1914- 1980)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1989
Atatürk Devri Fikir Hayatı 1, Haz. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Zeynep Kerman, Necat Birinci, Abdullah Uçman, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1981,
Atatürk Devri Fikir Hayatı 2, Haz. Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Zeynep Kerman, Necat Birinci, Abdullah Uçman, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1981,
Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I - III (1906- 1938), Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları 1, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, 3. Baskı, Ankara, 1981
AYTMATOV Cengiz, *Fuji Yama*, Çev. Mehmet Özgül, Cem Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1992
AYTMATOV Cengiz, *Toprak Ana*, Çev. Ülkü Tamer, Varlık Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1980
BEYATLI Yahya Kemal, *Tarih Musâhabeleri*, İstanbul Fetih Cemiyeti, Batur Matbaası, İstanbul 1975
BİRİNCİ Necat, "Prof. Dr. Mehmet Kaplan'a Göre Aydın", *Edebiyat Üzerine İncelemeler*, Kitabevi, İstanbul, 2000, s.379-384

TÜRK ROMAN VE HİKÂYESİNDE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

- BUĞRA Tarık, *Küçük Ağa*, Ötüken Yayınları, 19. Baskı, İstanbul, 2000
- Burhan Belge'nin Sesıyla II. Dünya Savaşı (Radyo Konferansları), Başnur Matbaası, Ankara, 1970
- DAĞCI Cengiz, *Hatıralarda Cengiz Dağcı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998
- DAĞCI Cengiz, *Onlar da İnsandı* (1.b. 1958), Ötüken Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1994
- EMİL Birol, "Nazım Hikmet Masalı", *Türk Kültür ve Edebiyatından 2 / Şahsiyetler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997
- ENGİNÜN İnci, "Cengiz Dağcı ve Vatan Duygusu", *Araştırmalar ve Belgeler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2000
- ENGİNÜN İnci, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri)*, Sayı 481-482, Ocak-Şubat 1992
- ENGİNÜN İnci, *Halide Edib Adıvar'ın Eserlerinde Doğu Batı Meselesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1978
- ENGİNÜN İnci, "Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler", *Bir Sığınak Olarak Kitap ve Edebiyat*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001, s.93-97
- ENGİNÜN İnci, "Romanımızda Yabancı Okullar", *Mukayeseli Edebiyat*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992, s. 241-246
- ENGİNÜN İnci, "Tanpınar'ın Romanlarında Savaş", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* (Genişletilmiş 2. Baskı), Dergâh Yayınları, İstanbul, 1991
- ERSOY Mehmet Akif, *Safahat*, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987
- FETHİ Naci, "İzmir'in İçinde", *40 Yılda 40 Roman*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 1994
- GALEY İris, *Babam Öldüğünde Ağlamadım*, Arion Yayınları, 6. Baskı, y.y.y., y.t.y.,
- HART Liddell, *II. Dünya Savaşı Tarihi 1*, Çeviren Kerim Bağnaçık, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998
- HİTLER Adolf, *Kavgam*, Çev. Refik Özdek, Yağmur Yayınevi, İstanbul, 1972
- Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Mektupları ve Tiyatro Eleştirileri*, Haz. Abdullah Gülçin Tanrıncı, Özgür Yayınları, İstanbul, 1998
- KANIK Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1951
- KAPLAN Mehmet, *Büyük Türkiye Rüyası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992
- KAPLAN Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 2*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1987
- KAPLAN Mehmet, "Yeni Aydın Tipi: Büyük Reşid Paşa ve Şinasi", *Tıp Tah-*

BİBLİYOGRAFYA

- İlleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1985, s. 167-176
- KARAOŞMANOĞLU Yakup Kadri, *Millî Savaş Hikâyeleri*, İletişim Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1990
- KARAOŞMANOĞLU Yakup Kadri, *Zoraki Diplomat*, Bilgi Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1967
- KARAY Refik Halit, *Gurbet Hikâyeleri*, İnkılâp Kitabevi, 9. Baskı, İstanbul, 1988
- KOCAKAPLAN İsa, *Cengiz Dağcı'nun Dört Romanı*, M.E. B. Yayınları, İstanbul, 1992
- KOCAOĞLU, Timur, "Çağdaş Özbek Şiiri", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, TDK Yayınları, Sayı 1, Ankara, Bahar 1996
- MERİÇ Cemil, *Bütün Eserleri II Bu Ülke*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997
- MORAN Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1987
- MORAN Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1990
- NASKALİ Emine Gürsoy, "Sovyet Türk Edebiyatı", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 1, Ankara, Bahar 1996, TDK Yayınları
- NASKALİ Emine Gürsoy, "XX. Yüzyıl Sovyet Kırgız Edebiyatı", *Türk Dili*, Sayı 505, Ocak 1994
- NECATİGİL Behçet, *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, 1980
- NECATİGİL Behçet, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1989
- ÖNERTOY Olcay, *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984
- SINAR Alev, "Panorama Romanında Aydın Mescesi", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, Bursa, 1999, s. 65-83
- TARANCI Cahit Sıtkı, *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, Haz. İnci Engintün, T.D.K. Yayınları, Ankara, 1989
- TARANCI Cahit Sıtkı, *Otuz Beş Yaş Bütün Şiirleri*, Haz. Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul 1983
- TARANCI Cahit Sıtkı, *Ziya'ya Mektuplar*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1957
- TAŞ Songül, *Samim Kocagöz Yazar-Eser-Üslûp*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998
- Türkçe Sözlük*, Cilt 2, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1988

TÜRK ROMAN VE HİKÂYESİNDE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

- YALMAN Ahmet Emin, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1922-1971*, Cilt 2, Haz. Erol Şadi Erdiñ, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1997
- YAVUZ Hilmi, "Aydın Kavramı ve Tanpınar'ın Huzur'u Üzerine", *Kültür Üzerine*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1987
- YAVUZ Hilmi, "Radyo Günleri", *Kendime İstanbul'a ve Kadınlara Dair*, Boyut Matbaacılık A.Ş., İstanbul, 1997
- YETİŞ Kazım, "Türk Aydınının Çilesi", *Edebiyat Gazetesi*, nr. 12, Eylül 1996
- YURTER Feyzi Rahman, "Hatıralar... İkinci Dünya Savaşında Yapılan Yanlışlıklar ve Gizli Kalan Olaylar", *Kalgay*, Yıl: 7, Sayı: 26-27, Mart 2003, Bursa, s. 21-23

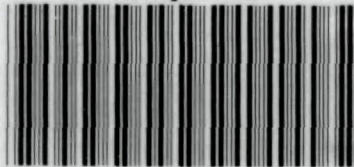
Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı, Milli Mücadele gibi arka arkaya savaş felâketini yaşamış ve sonunda bağımsız bir devlet kurmayı başarmış olan Türkiye, II. Dünya Savaşı'na girmese de 1939-1945 yılları arasında özellikle ekonomik açıdan çok zor bir dönem geçirmiştir. Sınırlarımıza kadar dayanan bu savaş Türk insanının yaşamını alt üst etmiştir.

Edebiyatın aslı türlerinden olan roman ve hikâye türleri hayatın aynası gibidirler. Sosyal ve siyasi olayları edebî eser için birer malzeme sayan yazarlarımız eserlerinde II. Dünya Savaşı'na da yer vermişler, bu savaşın ekonomik, sosyal ve ferdi açılardan Türk insanını ne şekilde etkilediğini işlemişlerdir.

II. Dünya Savaşı'nın Türk Edebiyatı'na nasıl aksettiği makale boyutundaki birkaç çalışmada incelenmiş, konuyla ilgili geniş bir araştırma yapılmamıştır. Bu kitap, özellikle II. Dünya Savaşı'nın ağır şartlarını yaşamış olan yazarların kaleminden çıkan roman ve hikâyeler üzerine yapılmış bir araştırmanın ürünüdür.

TBMM
Kütüphanesi

200400665